

Vidtfavnende kariologi

I høst fratrådte Jan Magne Birkeland sin stilling som professor ved kariologi-avdelingen ved fakultetet i Bergen. I den forbindelse ble det arrangert et symposium med stor faglig spennvidde.

Fluor og samfunnsodontologi

Fluorforskningen til Jan Magne Birkeland spenner over både laboratorieforskning og samfunnsodontologiske studier. Han har gjort grunnleggende undersøkelser om fluor og stoffets virkningsmekanismer i plakk, noe som kariologen Frithjof von der Fehr fra Oslo-fakultetet omtalte. Fluorider og Birkeland var et vellykket partnerskap, understreket han.

Samfunnsodontologen Ola Haugejorden pekte på at Birkeland tidlig hadde vurdert om fluorprofylakse egentlig bare utsatte utviklingen av karies. Kanskje hadde noe av effekten av fluorideringsprogrammene gått tapt? Birkeland var den kliniske samfunnsodontologen som har hatt en finger med i studier om holdninger, behov, kariesutvikling, atferd og epidemiologi.

Homøopati, smerter og adrenalin

Hjelper homøopati mot smerter og plager etter oral kirurgi, spurte farmakologen Per Løkken. Spørsmålet var blitt belyst med en visdomstannmodell. Svaret var at homeopati neppe hadde effekt. Homøopati bygger på potensiering gjennom fortykning, faktisk kan fortykningen av det aktive stoffet være så stor at sannsynligheten for å treffe på et eneste molekyl er forsvinnende. Likevel la Løkken vekt på at det var viktig å ha et åpent sinn, og at man også bør være forsiktig med å trekke konklusjoner på basis av negative funn.

Periodontispesialisten Lars Jorkjend har samarbeidet tett med Jan Magne Birkeland i 1970- og -80 årene. Han ga en oversikt over bruk av adrenalin i lokalanestesi. Adrenalintilsetningen har fordeler og

ulemper: den øker anestesidybden, varigheten og minsker blødning, men kan øke postoperativ smerte. Siden opptil 20 % av injeksjoner i munnområdet er intravenøse, må oppgitte maksimaldoser overholdes.

Kariologi og endodonti i stort perspektiv

Ole Fejerskov er en kjent forsker og lærebokforfatter innen kariologi. Han er nå direktør ved Danmarks Grundforskningsfond og kan tillate seg å ha et overordnet syn på faget. Kariologi som separat fag finnes bare i Norden, men faget har en fremtid, slo han fast, hvis noen var i tvil om det. I femtiårene fantes faget «tannsykdomslære» som inkluderte det meste. Etter hvert ble det delt opp i periodonti og kariologi og ytterligere subspecialisering fulgte. Fejerskov mente at vi nå bombarderes med så mye data at det er behov for et «systemfag» som (igjen) kan bidra til at de store odontologiske sykdommene kan ses på som en helhet.

Endodontisten Leif Tronstad drøftet at munnhulen inneholder flere hundre bakteriearter og at det er vanlig med spredning av bakterier i forbindelse med odontologiske behandlingsprosedyrer. Bakterier fra kroniske infeksjoner, også orale infeksjoner, kan påvises i f.eks. patologiske hjerteklaffer og aortaaneurismer. Riktignok kan både orale infeksjoner og hjertesykdommer dele de samme risikofaktorene, så det er ikke enkelt å vise en direkte årsakssammenheng. Nye genetiske teknikker kan forhåpentligvis bidra til å belyse i hvilken grad orale infeksjoner spiller en aktiv rolle i utviklingen av hjerte- og karlidelser.

Det var naturlig nok plass for litt historikk også – fra de brede kaviteter på 70-

Jan Magne Birkeland (t.h.) i ivrig samtale med Ole Fejerskov (t.v.), kjent dansk odontolog som nå er direktør ved Danmarks Grundforskningsfond.

tallet til dagens minimalistiske prepareringer med fissurbor nr. 006. Birkeland selv avsluttet med å peke på at tannlegene som ble utdannet i Bonn i Tyskland, og som han kalte «bonnere», både har hatt og fremdeles har stor betydning for norsk odontologi. Hvorfor det var slik kunne man lure på. Det var professor Elin Giertsen og spesial-/avdelingstannlegene Tom Paulseth og Ståle Myklebust som stod for arrangementet.

Tekst og foto: Nils R. Gjerdet